

Teatr Forum w szkole - a co na to uczniowie?

Badanie oddziaływania metody Teatru Forum na młodzież

Maria Kwiatek

Teatr Forum to metoda nowatorska, mało znana jeszcze w kręgach nauczycieli i pedagogów. Szkoły chcąc zapewnić udział swoich wychowanków w kulturze proponują wyjścia do kina lub teatru, najczęściej na tytuły z kanonu lektur szkolnych. Od pewnego czasu można jednak zaobserwować większą otwartość na działania bardziej zaangażowane. Osoby pracujące z młodzieżą doskonalą się w dziedzinach, które pozwalają urozmaicić pracę z grupą. Fundacja Drama Way od 2012 roku prowadzi program szkoleniowy „Teatr Codzienny”, w ramach którego uczy metody Teatru Forum i Teatru ze społecznością. Do udziału w Kursie Teatru Forum zgłaszają się nauczyciele, pedagodzy, psychologowie, edukatorzy kulturalni z całego kraju. To oni przygotowują spektakl Teatru Forum skierowany do młodzieży. Wymaga to od nich dużej wiedzy o swoich wychowankach, środowisku życia i problemach z jakimi się borykają się na co dzień. W czasie pracy nad fabułą czerpią z własnych doświadczeń z lat młodości lub z opowieści swoich podopiecznych, niejednokrotnie konsultują swoje pomysły z młodymi ludźmi.

Przychodzi moment spektaklu. Wychowawcy w roli wychowanków. Dorośli będą prezentować życie młodzieży na scenie, uczniowie w roli ekspertów z publiczności będą komentować zachowanie głównego bohatera. Czy ten eksperyment się powiedzie? Jak zareaguje młodzież? Czy odważy się wejść na scenę i zmienić los bohatera?

Postanowiliśmy to sprawdzić. Obserwowaliśmy zachowanie publiczności podczas spektaklu, a od razu po zakończeniu pokazu rozdaliśmy ankiety ewaluacyjne. Ankiety rozdano po trzech pokazach spektakli w dniach 12-13.06.2014. W odniesieniu do reszty spektakli TF zastosowano metodę obserwacji uczestniczącej. W dniach 12-13.06 zaprezentowano 3 programy TF dla ok. 100 widzów. Po odrzuceniu braków danych, analizie poddano 81 ankiet. Wśród ankietowanych była młodzież w wieku 13-30 lat, wychowankowie: Gimnazjum nr 36, Zespołu Szkół Plastycznych im W. Gersona, Białoleckiego Ośrodka Kultury, MOW-u nr2, MOW-u nr4, Stowarzyszenia Otwarte Drzwi, Środowiskowego Domu Samopomocy "Chata z pomysłami" wraz z wychowawcami.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że program Teatru Forum (spektakl i warsztaty) cieszy się bardzo dobrym odbiorem wśród młodzieży. Program podobał się 86% badanych. Średnia ocena programu (w skali 1-5) wynosi 4,92.

Na pytanie dlaczego tak oceniają program, pisali m.in.: „bo realne”, „bo pozwala się zaangażować”, „bo interakcja z publicznością”, „ważny/ciekawy temat”, „bo miałam podobną sytuację”, „bo zmusza do myślenia”.

Równie wysoko publiczność oceniła poziom artystyczny spektakli.

Ponad 85% badanych podobała się strona artystyczna wydarzenia. Średnia ocena (w skali 1-5) wynosi 4,6.

Jest to zaskakujący rezultat, biorąc pod uwagę, że znacząca większość osób grających w spektaklach, nie ma przygotowania aktorskiego. Wiele odpowiedzi uzasadniających ocenę wskazywało na dobre aktorstwo, inne przyznały, że „nie o poziom aktorski tu chodziło”. To, co było najważniejsze dla odbiorców, to: „uwierzyłam w te postaci”, „nie może być zbyt wysoki, bo peszy publiczność”, „to co miało dotrzeć do publiczności, dotarło”, „aktorzy mało znani, ale genialni”, „Mimo wszystko przy oglądaniu takiego spektaklu czuję przyjemność, że jest to szybka prosta robota, robiona przez zwykłych ludzi”.

Udział w programie był w ocenie odbiorców doświadczeniem uczącym.

67% publiczności powiedziała, że nauczyli się czegoś dzięki uczestnictwie w programie. Na pytanie uszczegóławiające, pisali bardzo konkretnie czego się nauczyli:

12.06. 2014 r. program nr 1 - spektakl pt. „Bardzo słodki kompot”, który podejmuje temat „normalności i nienormalności” w obliczu zmian w postrzeganiu roli kobiety i mężczyzn.

Młodzi piszą po spektaklu, że nauczyli się m.in.:

„asertywności”, „stanowczości”, „że liczy się moje zdanie”, „że trudno jest reagować”, „że można coś zmienić”, „że ode mnie wiele zależy”, „czym jest teatr forum”.

13.06.2014 program nr 2 - spektakl pt. "Kinga", który dotyczy problemu presji rówieśniczej.

Opowiada o młodej dziewczynie, która zmieniła szkołę i z tego tytułu ma sporo trudności, aby zaistnieć w nowej grupie. Spotyka się z niechęcią i prześladowaniem ze strony koleżanek z klasy.

Młodzi piszą po spektaklu, że nauczyli się m.in.:

walczyć o swoje, otworzyć się (także na osoby inne niż Ty), próbować, że nietrudno zagadać do nieznajomej osoby, nie zadawać się ze złośliwymi lamusami, asertywność, że trzeba pozostać sobą, że nie zawsze trzeba wchodzić w tak skrajne grupy, jak zachowywać się w nowej klasie, nie bać się wypowiadać, wierzyć w siebie, nie dać sobą pomiatać.

13.06.2014 program nr 3 - spektakl pt „Marzenia marzeniami” - porusza problem przemocy psychicznej w domu i bliskiej relacji.

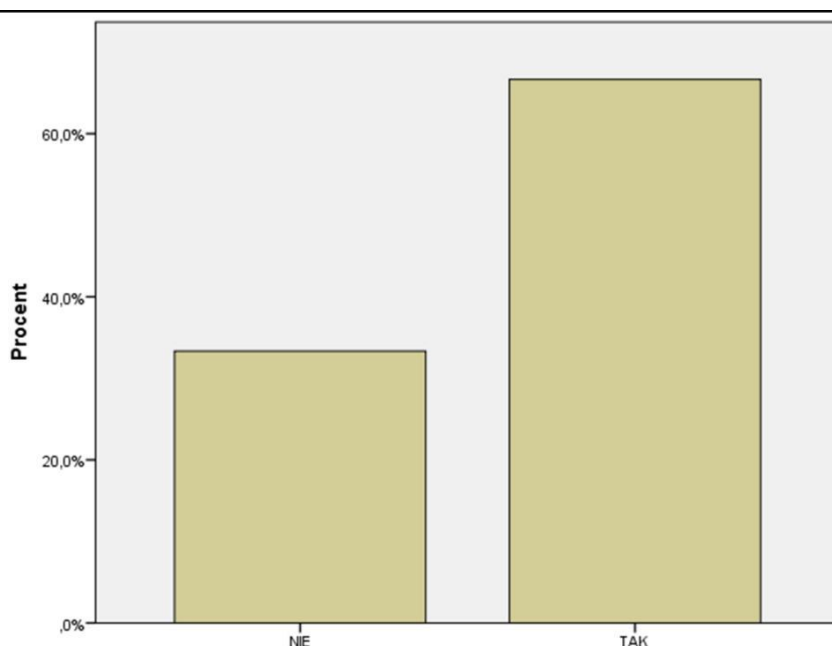
Główna bohaterka ma swoje marzenie zostać aktorką. Jednak jej despotyczny ojciec ma dla niej zupełnie inny plan kariery. Oliwy do ognia dolewa chłopak, który tak jest ślepo w niej zakochany, że przestał widzieć w tej miłości swoją partnerkę jej potrzeby. Jak pogodzić oczekiwania bliskich z własnymi aspiracjami? Czy marzenia marzeniami, a życie życiem, czy może bohaterce uda się te dwie sfery połączyć i być szczęśliwą?

Młodzi piszą po spektaklu, że nauczyli się m.in.:

żyć w zgodzie ze sobą, uważności, kobiecego vs męskiego punktu widzenia, słuchać, radzić sobie w trudnych sytuacjach, walczyć o siebie, nie dać się stłamsić, być sobą.

Czy nauczyłeś się czegoś dzięki uczestnictwie w programie?

Zdecydowana większość odbiorców poleca program innym. Na pytanie czy polecilibyś program innym aż 92% odpowiedziało „TAK”. Jako uzasadnienie podając: „Kreatywne”, „fajne”, „wartościowe”, „życiowe”, „bo uczy”, „ciekawe”, „bo problem wykluczenia jest częsty”, „praca z emocjami”, „zmusza do refleksji”, „fajne przeżycie”, „bo śmiesznie „nauczycielom jako forma zajęć wychowawczych”, „może pomóc”, „wychowuje”, „nowy temat”, „pobudza do refleksji”, „miła atmosfera”, „można sprawdzić się w nowej sytuacji”.

Każdy z przygotowanych programów Teatru Forum (spektakl + warsztaty) poruszał inny ważny społecznie temat. Byliśmy ciekawi jak program oceniają specjaliści z danej dziedziny. Dlatego w przypadku spektaklu dotyczącego tematu przemocy zaprezentowanego podczas konferencji Stowarzyszenia Niebieska Linia dn.

26.11.2014 r. przeprowadzono osobną ankietę po zakończeniu pokazu. Badanymi byli psycholodzy, pedagodzy, kuratorzy rodinni i sądowi, pracownicy ośrodków pomocy społecznej, ośrodków interwencji kryzysowej z całej Polski. Z ankiet wynika, że specjaliści bardzo wysoko oceniają program. Pytani o zalety i wady programu, nie

podali żadnej merytorycznej wady programu, a jedynie, że „za krótko”, „za cicho”, Natomiast dostrzegli wiele zalet programu, m.in.: „ważny temat”, „realistyczne”, „autentyczne”, „pobudza do refleksji”, „uruchamia myślenie”. Podkreślali aspekt interaktywności programu i aktywności publiczności: „zachęta do działania, aktywności”, „spontaniczne działanie”. Pytani o to, w jaki sposób wpływa na odbiorców mówili, że zarówno rozwija refleksję wokół problem i zmienia postawy jak i rozwija umiejętności. Zapytani o jakich w ich opinii grup warto kierować program, wskazali dwie grupy odbiorców: młodzież 13-20 lat oraz specjalistów zajmujących się problemem przemocy, jak np. policja, kuratorzy rodzinni i sądowi, pracownicy ośrodków interwencji kryzysowej.

Wszystko wskazuje na to, że programy kulturalne realizowane metodą Teatru Forum stanowią ważne uzupełnienie oferty kulturalnej dla młodzieży. Są z jednej strony ciekawą formułą artystyczną, przełamującą granicę między widzem i aktorem, aktywizując do działania twórczego na scenie. Z drugiej strony są nowatorską metodą pracy z młodzieżą na tematy trudne, ważne społecznie i osobiście ich dotyczące.